

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

[Tractatus de attributis, de visione beatifica, de scientia Dei ac de ejus
voluntate et providentia]

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniæ Agrippinæ, 1671

§. III. Solvitur objecto Suaris

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77132](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77132)

ex ordine ad causas inferiores, præsertim ad contingentes, & liberas. Et in hac parte quæst. 19. art. 7. ad 2. hæc scribit: Deus aliquando pronuntiat aliquid futurum, secundum quod continetur in ordine causarum inferiorum, puta secundum dispositionem nature, vel meritum, quod tamen non fit: quia aliter est in causa superiori divina. Sicut cum Isaias prædixit Ezechie, Dispose domui tue, quia morieris, & non vivis, ut habetur Isaias 48. neque tamen ita evenit, quia ab æterno aliter fuit in scientia, & voluntate divina, quæ immutabilis est. Et 2. 2. quæst. 184. art. 1. distinguit duplicem prophetiam, unam comminationis, quæ non semper impletur, sicut quando dictum fuit Jonæ 3. Adhuc quadraginta dies, & Ninive subvertetur: alteram prædestinationis, quæ semper, & infallibiliter impletur: qualis erat illa, Ecce Virgo concipiet, & pariet, &c.

8. Colliges secundò, Ex ordine ad causas secundas necessariò operantes, dici aliquid futurum simpliciter, id est absolute. Ex ordine ad causas secundas contingentes, ad unum extremum propensas, dici futurum cum addito. Ex ordine verò ad causas secundas contingentes, ad utrumque se habentes, nullatenus dici futurum.

9. Probat: Illud est futurum, quod est in causa determinatum ut fiat: At quod habet esse in causa necessaria, immutabiliter operante, est determinatum simpliciter, in causa autem contingenti, ad unam partem magis propensa, tantum habet determinationem secundum quid; & in causa contingenti omnino indifferenti, nullam habet determinationem: Ergo ex prima dicitur futurum simpliciter, ex secunda, secundum quid tantum, ex tertia autem nullo modo.

10. Confirmatur: Id est futurum, de quo potest aliqua certitudine cognosci, quod erit: sed quod habet esse in causa necessaria, & immutabiliter operante, potest cognosci quod erit, certitudine tali simpliciter, nempe scientifica: quod autem habet esse in causa contingenti, magis ad unam partem propensa, quam ad aliam; solum potest cognosci quod erit, certitudine cõjecturali, quæ est certitudo tantum secundum quid: quod deum continetur in causa contingenti, indifferenti ad utrumlibet, nullam certitudine potest cognosci quod erit: Ergo primum est futurum simpliciter, secundum solum secundum quid, tertium nullo modo, sed tantum possibile. Ita expressè docet S. Doctor in 1. dist. 38. quæst. 1. art. 5. circa medium corporis, ubi ait: Sciendum igitur est, quod antequam res sit, non habet esse nisi in suis causis: sed causa quædam sunt ex quibus necessariò sequitur effectus, quæ impediri non possunt; & in illis habet causatum, esse certum & determinatum, ideoque potest fieri demonstrative, sicut est ortus Solis, &c. huiusmodi: Quædam autem sunt causæ, ex quibus sequuntur effectus ut in majori parte, sed tamen deficiunt in minori parte: unde in istis effectus non habent certitudinem absolutam, sed quandam, in quantum sunt magis determinata causæ ad unum, quam ad aliud; & ideo per istas causas potest accipi scientia conjecturalis de futuris. Et paucis interpositis addit. Sed quædam causæ sunt, quæ se habent ad utrumque, & in istis effectus de futuro nullam habent certitudinem, aut determinationem; & ideo contingentiæ ad utrumlibet in causis suis nullo modo cognosci possunt. Idem docet 1. Perihetm. lect. 13. & de verit. quæst. 2. art. 12.

Dices: Quando Sanctus Thomas in his locis Tem. I.

ponit hoc discrimen inter causas naturales, & contingentes, quòd in primis effectus habent certam & determinatam futuritionem, non autem in secundis: vel in causis naturalibus, & necessariò operantibus, involvit decretum divinum prædeterminans, & applicans causas secundas ad operandum, vel illud excludit: Si primò, nulla erit differentia, quam statuit inter causas naturales, & contingentes: cum in istis, prout subduntur decreto efficaci, & prædeterminanti, effectus contingentes non minùs infallibiliter sint determinati, quam effectus naturales in causis necessariis. Si verò secundum dicatur, nõ erit verum dicere, quod effectus naturales infallibiliter eventent; cum secluto decreto prædeterminante, & applicante causas secundas ad operandum, nulla causæ, etiam naturales, & necessariæ operentur.

Respondet, D. Thomam in his locis, neque includere, neque excludere tale decretum; sed ab illo abstrahere, non abstractione negativâ, sed merè præcisivâ: id est ad illud non attendere, nec tamen illud negare; sed intendere solum, quòd quia effectus naturales, & necessarij, sunt determinati in suis causis, in illis habent certam, & infallibilem futuritionem; non tamen effectus contingentes in causis contingentibus, quæ sunt indifferentes ad utrumlibet. Nec obstat, quòd Deo suspensente concursum, effectus etiam naturales, non ponerentur extra causas: nam cum talis suspensio foret miraculosa, etiam miraculosum esset, quòd talis effectus extra causas non poneretur: ex quo non fit falsa propositio, quæ dicitur, quòd ille absolute erit.

§. III.

Solvitur objectio Suarez.

Obicit Suarez loco supra citato contra nostram conclusionem, & definitionem futuri in ea traditam. Si futurum esset illud quod est determinatum in causa, posset aliquid fieri in tempore, quod antecederet non esset futurum. Item posset aliquid esse futurum, quod nunquam esset præsens: Sed utrumque videtur absurdum: Ergo futurum non rectè definitur id quod in causa, ad habendam aliquando existentiam, determinatum est. Probat sequela Majoris, quæ tantum ad primam partem, nam posset aliquid in tempore fieri, ad quod non præcederet in causa determinatio, & inclinatio ad unam partem magis quam ad aliam, sed omnimoda indifferentia: Ergo si futuritio consistat in determinatione causæ, poterit aliquid fieri, & esse præsens in tempore, quod antecederet non fuit futurum. Probat etiam quantum ad secundam: Potest enim contingere causam secundam, esse ad aliquem effectum determinatam, & inclinatam, qui tamen in re non ponetur, sed ejus oppositum, quia impediatur ab alia causa superiori & potentiori: Ergo si futuritio non sit aliud, quam determinatio in causâ, poterit aliquid esse futurum, quod nunquam erit præsens & existens.

Respondet negando sequela Majoris, quæ tantum ad primam partem: cum enim nihil in tempore fiat, quòd non fuerit ab æterno à Deo determinatum, nihil potest esse præsens in tempore, quod non fuerit futurum ab æterno, saltem respectu causæ primæ: licet respectu causarum secundarum possit interdum contingere, quòd ali-

aliquid producat in tempore, quod prius, prioritate temporis, & durationis, non fuit in eis determinatum, nec consequenter futurum. Dixi *prioritate temporis*, quia in sententia Thomistarum, nulla creatura potest in actum exire, nisi prius natura fuerit à Deo ad operandum determinata.

15. Ad secundam partem Majoris similiter dicendum est, nihil posse esse futurum per ordinem ad causam primam infallibilem, & immutabilem, quod non ponatur aliquando in tempore: per ordinem tamen ad causas secundas fallibiles, & contingentes, non repugnat quod aliquis effectus sit futurus, qui tamen nunquam erit praesens & existens, ut colligitur ex Aristotele 2. de Generat. text. 64. ubi dicit, *Futurus quis incedere, non incedet.* Quia interdum determinatio illa, qua quis volendo incedere, faciebat futuram deambulationem, vel mutatam à voluntate, vel impeditur ab alio, ne fortiatum suum effectum. Idem docet S. Thomas 1. Periherm. cap. 8. lect. 13. Quare mirum est Suarem, in doctrina Aristotelis & D. Thomae esse adeo peregrinum, ut pro absurdo & inconveniēti reputet quod uterque apertissime tradit.

§. IV.

Explicantur alia duo quae restant examinanda, quid scilicet sit contingens, & quomplex sit futurum.

16. **V**T clare percipiatur quid sit contingens, supponendum est ex Ferrariensi 1. contra Gent. cap. 67. effectum necessarium, & contingentem, dupliciter posse considerari: scilicet sub ratione entis, & sub ratione effectus. Primo modo consideratur absolute in seipsis: secundo autem, per comparationem ad causas. In prima consideratione dicitur necessarium, id quod quantum est ex propria natura, non potest deficere, uti caelum, & Angelus, quae ab intrinseco petunt conservari in esse, ex suppositione quod fiant, quia carent principio corruptionis inclinante ad illorum non esse: cum quo tamen stat, quod ab extrinseco annihilari possint, Deo suspendente concursum. Contingens autem dicitur, quod quantum est ex propria natura, deficere potest, quod etiam corruptibile ab intrinseco dicitur, eod quod habeat intrinsecum principium, inclinans ad illius non esse, scilicet materiam primam, quae appetendo formam contrariam, ex consequenti appetit illius non esse; & illa necessitas, & contingentia est essentialis, & invariabiliter conveniens rebus: ita ut in quocumque statu res contingens ponatur, sit semper contingens, & necessaria, semper necessaria. In secunda autem consideratione, effectus necessarius dicitur ille, qui procedit à causa necessaria, immutabiliter agente, & quae ab alia causa impediti non potest: contingens vero dicitur ille, qui procedit à causa quae impediti potest, & consequenter, etsi causa aliquando in eius productionem inclinet, potest tamen non evenire.

17. Notat tamen ibidem Ferrariensis, effectum contingentem, in ratione effectus, per ordinem ad causas posse considerari dupliciter. Primo quantum ad naturam effectus: secundo quantum ad modum. Sub prima consideratione, semper ei convenit contingentia; quia in quocumque statu sit, semper est effectus causae impedi-

A bilis: consideratus autem quantum ad modum efficiendi, aliquando habet modum contingentiae, aliquando necessitatis: primum quantum est intra causam, quia etsi sit inclinata ad eius productionem, potest non evenire: secundum autem habet, quantum est extra causas; quia omne quod est, dum est, necesse est esse, ex suppositione, & in sensu composito, non absolute, seu in sensu diviso. Ex quibus omnibus colligi potest haec definitio contingentis: *Contingens est id quod habet esse in causa impeditibili, sive ab intrinseco, sive ab extrinseco.*

B Circa tertium quod examinandum restat, dicendum est, futurum primo dividi in absolute, & conditionatum. Primum est cuius futuritio à nulla conditione non futura dependet. Dixi *non futura*, quia si conditio à qua pendet, futura sit, non ideo amittit rationem futuri absolute; ut constat in Incarnatione Christi, quae habuit dependentiam à peccato Adam; quia tamen peccatum erat futurum, ideo Incarnatio etiam absolute futura erat.

Futurum conditionatum, est illud quod absolute non erit, esset tamen si aliqua conditio poneretur: ut si *Iudas ageret poenitentiam, veniam consequeretur. Si Christus predicasset Evangelium Tyrus, & Sydonis, illi crederent, & egissent poenitentiam.*

C Rursus hoc futurum est duplex: Unum quod cum conditione nullam connexionem habet, & solet appellari *disparatum*. Aliud quod cum illa, aliqua connexionem connectitur. Exemplum primi, *Si capra salvet, arbor floret. Si gallus cantet, Turca convertetur.* Secundum quod non disparatum vocatur, est multiplex. Unum quod cum conditione, metaphysica certitudine est connexionem, quale est illud in nostra sententia: *Si Deus voluntatem creatam ad poenitendum praevoceat, poenitebit.* Aliud quod cum conditione habet connexionem certam tantum moraliter, consistentem in hoc, quod conditione posita, semper eveniet, licet possit physice non evenire, etiam in sensu composito: v. g. *Si homo gravi tentatione succumbet, & specialis gratia non adjuvetur, tentationi succumbet.* Licet enim possit potentia physice resistere, abique speciali gratia Dei, gravi tentationi contra praeccepta naturalia, moraliter tamen non potest, sed semper succumbet. De quo in Tractatu de gratia. Aliud est quod cum conditione habet connexionem tantum probabilem, v. g. *Si fuerit mater, diligit filium. Si Petrus constitutus in necessitate, à Paulo sibi amicissimo eleemosynam petat, accipiet.* In quibus tantum probabiliter, futura cum conditione connectuntur; & hoc conditionatum probabile, suscipit magis aut minus, juxta plura, vel pauciora probabilitatis motiva.

ARTICULUS II.

An sit in Deo certa & infallibilis futurorum contingentium scientia?

Quidam antiqui Philosophi futurorum contingentium praescientiam Deo denegarunt. Ex illorum numero insignis est maximè Cicero, qui libro 2. de divinatione, notitiam adimit Deo horum futurorum, quae à causis libetis pendent. Com-